

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 5.5.2014 г.
COM(2014) 247 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**относно нов подход на ЕС към откриването и ограничаването на рисковете в
областта на ХБРЯ-В веществата**

I. КОНТЕКСТ

ЕС, неговите държави членки и други ключови партньори предприеха многобройни дейности за подобряване на способността за предотвратяване на инциденти, свързани с химически, биологични, радиологични и ядрени (ХБРЯ) и взривни вещества, както и за защита на гражданите, институциите и инфраструктурата срещу такива инциденти.

Въпреки това е необходимо да се направи повече. Вследствие на докладите за напредъка¹ в рамките на Плана за действие на ЕС в областта на ХБРЯ² и Плана за действие на Европейския съюз за подобряване на сигурността на взривните вещества от 2012 г.³ бе проведена широка консултация с държавите членки и други заинтересовани страни относно най-добрите начини за справяне с тези проблеми. Бе изготвена нова програма в областта на ХБРЯ-В (взривни вещества), чийто акцент е поставен върху основните приоритети, които трябва да бъдат разгледани на равнище ЕС.

В заключенията си от 11 декември 2012 г. Съветът „подчертава, че е необходимо да се набележат областите с недостатъчно механизми за сигурност, като вниманието се насочи приоритетно към полагането на допълнителни общи усилия за подобряване на сигурността на производството, съхранението, манипулацията и транспортирането на високорискови ХБРЯ-В вещества.“ Освен това Съветът насърчава Комисията „при разработването на нова програма за ХБРЯ да използва плана за действие на ЕС в областта на химическите, биологичните, радиологичните и ядрените вещества, както и Плана за действие за подобряване на сигурността на експлозивите, като основа за създаване на преразгледана политика.“⁴

Настоящото съобщение е първата стъпка в прилагането на новата програма в областта на ХБРЯ-В. Целта ѝ е да се постигне напредък в областта на откриването на заплахи в областта на ХБРЯ-В, както и да се вземат ефективни мерки за откриването и справянето с тези заплахи и рискове на равнище ЕС.

II. КОНТЕКСТ И ЦЕЛИ

II. 1 Среда с променящи се заплахи и рискове

Защитата на гражданите, институциите, инфраструктурата и активите е един от четирите основни стълба на Стратегията на ЕС за борба на тероризма⁵. В подхода на ЕС към заплахите, свързани с ХБРЯ-В, трябва също да бъде включена Стратегията за вътрешна сигурност на ЕС⁶, като откриването и преодоляването на рисковете, свързани с ХБРЯ-В, бъдат сред основните му цели.

---

¹ Доклад за напредъка на изпълнението на Плана за действие на ЕС в областта на ХБРЯ, май 2012 г. (публична версия): http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/securing-dangerous-material/docs/eu_cbrn_action_plan_progress_report_en.pdf

Доклад за напредъка на изпълнението на Плана за действие на ЕС за подобряване на сигурността на взривните вещества (публична версия): http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/explosives/docs/progress_report_on_explosives_security_2012_en.pdf

² 15505/1/09 REV 1

³ Дос. 8109/08

⁴ 16980/12

⁵ 14469/4/05 REV 4

⁶ СОМ(2010) 673 окончателен

Събитията, настъпили неотдавна – както се вижда от докладите на IntCen⁷ или Интерпол – дават основания да се смята, че **заплахата от химически, биологични, радиологични и ядрени материали или взривни вещества остава висока и се променя постоянно**. Събития като терористичните атаки в Мадрид, Лондон и Москва, както и бомбените атентати по време на Бостънския маратон миналата година и последните наставления, дадени на джихадистите да насочат атаките си към оживени места⁸, показваха колко иновативни и опортюнистични могат да бъдат терористите и че заплахите за обществени мероприятия и сигурността в градовете трябва да бъдат идентифицирани по-добре. Въпреки че терористите използват по-често търговски или самоделни взривни устройства, ХБРЯ вещества, като например зарин, рицин или антракс, също представляват сериозна заплаха. От атаката през 1995 г. в токийското метро, извършена с **химически** агент (зарин) и атаката в Орегон през 1984 г.⁹ с **биологичен** агент (салмонела), терористичните групи се опитват да придобият умения за боравене и използване на ХБРЯ материали. Неотдавнашното използване на газа зарин в Сирия също изведе този въпрос на преден план.

Кражби и загуби на ХБРЯ материали се случват стотици пъти всяка година. Неотдавнашните конфискации на високообогастен уран (в Грузия през 2010 г. и в Молдова през 2011 г.) показват, че трафикът на радиологични и ядрени материали продължава да бъде сериозен проблем. Повече от 150 такива случаи са докладвани ежегодно на Базата данни за инциденти и трафик на Международната агенция за атомна енергия (МААЕ). Многото примери за случаи на незаконен трафик подчертават необходимостта от разработването на ефективни мерки за противодействие, които се основават не само върху предотвратяването на достъпа на трафикантите до такива материали, но също така и върху ефективна стратегия за откриването на подобни случаи.

Заплахите могат да произтичат от **високо квалифицирани лица**, които имат достъп до чувствителна информация и материали, като старшият изследовател в областта на биозащитата, извършващ медицински изследвания за военните сили на САЩ, за който се предполага, че е извършил атаките с антракс през 2001 г. или френският учен от Европейската организация за ядрени изследвания (CERN)¹⁰, който бе осъден за оказване на съдействие при терористичните действия на Ал Кайда във Франция.

В последно време дебатът в ЕС относно радикализацията се засили. В последните доклади се изразява особена тревога по отношение на завърналите се лица от Сирия. Някои от тях и други **радикализирани индивиди**, имащи достъп и работещи в чувствителни области, могат да използват вътрешната информация, с която разполагат, за подготовка на удари срещу критични инфраструктури, като пречиствателни станции за отпадъчни води, или за спиране на електрозахранването на железопътната инфраструктура. Подобни вътрешни заплахи могат да имат транснационални последици и поради това да представляват заплаха за сигурността на ЕС.

Скоросен пример за удар върху сравнително **лесно достъпна цел** (*soft target*) бе избухването по време на Бостънския маратон през 2013 г. на бомба, изработена от

⁷ Център на ЕС за анализ на данни

⁸ 12-ото издание (пролет 2014 г.) на онлайн списанието на Ал Кайда на Арабския полуостров „Inspire“ съветва джихадистите да насочват атаките си към оживени места и събития, на които присъстват много хора, като спортни мероприятия, туристически „горещи точки“, изборни митинги и фестивали и да използват самоделни взривни устройства, монтирани в превозни средства.

⁹ Биологичната терористична атака, извършена през 1984 г. от сектата Rajneeshee, бе най-мощната по рода си в историята на САЩ. При нея бяха отровени повече от 750 души.

¹⁰ Европейска организация за ядрени изследвания

младите терористи по стар и познат метод за правене на бомби. Този пример, както и предишните атаки в метрото и железопътни гари подчертават необходимостта от подобряване на методите за откриване на заплахи.

Докато работата, извършвана на национално равнище, продължава да играе важна роля в борбата срещу тероризма, **на равнище ЕС е необходима стабилна, по-добре изготвена и пропорционална стратегия за предвиждане и възпиране на бъдещи рискове в областта на ХБРЯ-В материалите**, включително в борбата с незаконните методи на производство, боравене, замаскиране и съхраняване на тези материали.

Следователно е важно да се възприеме проактивен подход и да се въведат ефективни и пропорционални предпазни мерки, включително мерки за **превенция, готовност и ответна реакция** на равнището на ЕС, като същевременно се спазват основните права.

II.2 Резултати и текуща работа на равнище ЕС

ЕС и неговите държави членки вече са направили много във връзка с приоритетите в областта на ХБРЯ-В веществата. Например, създаването на инструменти под формата на база данни като Европейската информационна система за бомбите (EBDS) и Системата за ранно предупреждение (EWS), както и дейностите на Европейската мрежа за обезвреждане на взривни устройства (EEOD Network). Друг пример е новият регламент (98/2013) относно предлагането на пазара и използването на прекурсори на взривни вещества, който има за цел да ограничи достъпа до опасни прекурсори за масовите потребители.

Освен научните изследвания, обучението и дейностите за повишаване на осведомеността бяха проведени редица практически дейности с цел да се установят и обменят най-добри практики, да се изпита ново оборудване, да се разработят насоки за работещите в тази област и др.

Напредък бе постигнат във всички области, но двете неотдавнашни оценки на плановете за действие в ХБРЯ-В показват, че **остава още много работа, във връзка с определянето на приоритети и по-доброто насочване на действията към ключови области, в които може да бъде постигната добавена стойност за ЕС.**

II.3 Необходимост рисковете, свързани с ХБРЯ-В да се разгледат на равнище ЕС

Няколко разследвания, направени след терористичните атентати, показаха, че взривните вещества и прекурсорите за направата им са били **купени в една държава членка** и прехвърлени **в държавата членка**, в която атентатите са били извършени. Месечните доклади с разузнавателна информация на Интерпол в областта на ХБРЯ-В също показват многобройни примери за опити за придобиване, контрабанда или употреба на ХБРЯ-В вещества. Атаките, при които се използват ХБРЯ вещества, както в случая на радиологичното облъчване на Литвиненко, показаха, че рискови ХБРЯ вещества са били пренесени без да бъдат открити в Европейския съюз и извън него. Сериозни радиологични или ядрени аварии или умишлено разпространение на биологични агенти (като вируса H1N1, ТОРС (тежък остър респираторен синдром) или вируса на болестта шап), биха могли тежко да засегнат хората и икономиките в цяла Европа.

При *анализа на пропуските на ЕС за 2012 г. в детекцията на взривни вещества*, извършен като част от плана за действие в областта на взривните вещества, на преден

план бяха изведени множество недостатъци в откриването на заплахи, свързани с взривни вещества, въпреки технологичния напредък, и се посочва, че е налице спешна нужда от подобряване на способността на ЕС за детекция на взривни вещества. В доклада, който се основава на преглед на мерките за сигурност, оборудването и процесите, използващи най-съвременна технология, се призовава за по-нататъшно наблюдение и се подчертава необходимостта от засилване на мерките в различните области на обществената сигурност. Въз основа на този анализ на пропуските през 2013 г. Комисията започна също така *Анализ на пропуските на ЕС при откриването на заплахи, свързани с ХБРЯ агенти*.

Заплахите и рисковете, свързани с ХБРЯ-В вещества, са общи за всички държави — членки на ЕС. Ето защо **ЕС се намира в добра позиция, за да поеме основната роля в подпомагането** на усилията за откриването и преодоляването на тези заплахи, като гарантира, че: i) се дава приоритет на областите, в които заплахите са най-сериозни, ii) че проблемите се решават колективно, iii) че няма дублиране на усилия и iv) че полезните взаимодействия и икономии от мащаба са максимални.

Работата на ЕС може да представлява добавена стойност чрез **разработването на практически и ефективни инструменти за професионалистите**, включващи семинари, наръчници, обучения, повишаване на осведомеността и подкрепа за изследователски и изпитателни дейности. Пример за това е подкрепата, предоставяна за сътрудничеството — под егидата на мрежата ATLAS — между полицейските сили на ЕС за специални интервенции, които се обучават и работят заедно.

III. НОВ ПОДХОД КЪМ ОТКРИВАНЕТО И ОГРАНИЧАВАНЕТО НА РИСКОВЕТЕ В ОБЛАСТТА НА ХБРЯ-В

Целите на това съобщение са рисковете да бъдат оценявани по-добре, да се разработят мерки за противодействие, да се обменят знания и най-добри практики, да се изпитат и валидират нови защитни механизми с крайна цел приемането на нови стандарти за сигурност.

Във всяка ефективна стратегия за противодействие трябва да бъдат разгледани следните въпроси:

- *ефективността и резултатността* на съществуващото оборудване и процеси;
- *нови опасни вещества*;
- *новите начини на организиране и протичане* на терористичните атаки;
- *новите методи за укриване*, с цел да бъде преминат контролът за сигурност;
- *новите цели за терористични атаки* (сравнително лесно достъпните цели (т.нар. *soft targets* или „лесни мишени“), критичната инфраструктура, обществените пространства, несвързани с авиацията пространства)

Новият подход ще бъде приложен на практика **стъпка по стъпка, като се вземат предвид всички видове заплахи и места**, с цел:

- подобряване на откриването на рисковете;
- подобряване на използването на резултатите от научни изследвания, изпитвания и валидиране;
- насърчаване на дейностите по повишаване на осведомеността, обученията и практическите учения;

- насърчаване на инициативите „Водеща страна“ и сътрудничество с представители на промишлеността и други заинтересовани страни в областта на сигурността;
- вземане предвид на външното измерение, когато това е целесъобразно.

По време на целия процес е важно в работата да се осигури участието на всички заинтересовани страни, като например представители на академичните среди, частния сектор или органите в областта на гражданската защита, както и да се предостави достатъчна финансова подкрепа, за да се гарантира, че дейностите и политиките в тази област се прилагат правилно. По всеки един от петте аспекта, посочени по-горе, ще бъдат определени действия, по които работата, извършена от ЕС, ще донесе добавена стойност.

III.1 По-добра детекция

В миналото нашата стратегия за превенция на заплахите обикновено се изготвяше въз основа на данни, свързани с вече извършени терористични атаки. Защитни мерки често се въвеждаха след извършването на нападения или разкриването на терористични заговори и не бяхме достатъчно проактивни в разработването на ефективна стратегия за откриване и преодоляване на терористичните заплахи.

Ефективна стратегия за откриване на терористични заплахи може да бъде постигната само ако веществата, които представляват заплахата и местата (въздухоплаване, обществени спортни зони и др.), са взети под внимание по време на нейното разработване и преглед.

Подходите, използвани в миналото, при които се опитваме да нагодим технологията или процеса на сигурност за конкретната заплахата, не дават добри резултати. **За всяка защитна мисия трябва да се изготвят, специфични подходи, основани на риска,** включително диапазон от различни дейности, целящи ефикасното установяване на различни заплахи. Всяко място, която възнамеряваме да защитим, следва да бъде внимателно анализирано и предвижданите мерки следва не само да отчитат историческите данни, но също и начините за преодоляване на нововъзникващи заплахи.

Стратегията за откриване на заплахи на ЕС следва да се основава на установените пропуски, посочени в *Анализа на пропуските на ЕС за 2012 г. в откриването на взривни вещества*. В неотдавнашна оценка се посочва също, че въпреки постигнатия през последните години значителен напредък, все още е необходима значителна работа за **ефективното справяне с недостатъците** на детекторните технологии в различните области на обществената сигурност, включително в областта на транспорта. Следователно дейностите трябва да са насочени към преодоляване на установените слабости и към разработване на реалистични решения за рисковете, които се стремим да намалим.

Разполагащите с вътрешна информация лица могат да представляват особена опасност по отношение на ХБРЯ-В заплахите и затова са необходими **повече мерки срещу подобни „вътрешни“ заплахи в областта на ХБРЯ-В**. Например в рамките на едно от действията в Плана за действие в областта на ХБРЯ Комисията и държавите членки се призовават да потърсят начини за подобряване на **проверката за сигурност на персонала**. Правилното проверяване на служителите, участващи в целия жизнен цикъл на взривните вещества и ХБРЯ материалите, е от решаващо значение за справянето с проблема, свързан с „вътрешните“ заплахи. Направено бе проучване по този въпрос, в

която се препоръчва да се предприемат стъпки за хармонизиране на процедурите за проверка в ХБРЯ-В промишлеността, като се започне с въвеждане на най-добри практики за проверки на личното досие и проверка за сигурност. Тъй като процесите, определящи проверките за сигурност, са от компетенциите на държавите членки, Комисията ще работи в тясно сътрудничество с тях за справяне с тези проблеми.

Комисията **работи с крайни потребители**, като частни субекти и правоохранителните органи, за да подобри осведомеността относно технологичния капацитет. Това беше направено посредством семинари, в които правоохранителите и други длъжностни лица получиха класифицирана информация относно ограниченията на технологиите и процесите в областта на сигурността. В бъдеще обаче трябва да се полагат повече усилия за приобщаване на крайните потребители и професионалистите към разработването на процеса по разкриването. От опита, натрупан по време на Олимпийските игри в Обединеното кралство и Европейското първенство по футбол в Полша през 2012 г., се стигна до следния ключов извод на правоохраняващите органи: само един метод за разкриване не винаги е достатъчен, но комбинацията от инструменти, като анализ на поведението, заедно с кучета, откриващи взривни вещества, може да доведе до по-висока резултатност. В зависимост от конкретната мисия за откриване се определя и инструмента, който трябва да се използва, а не обратното.

Комисията, заедно със специалисти, извършва също така различни **практически опити** в области, които не могат да се възпроизведат в лабораторна среда. Целта е да се оценят и изпитат технологии, продукти и процеси, като се разглеждат различни цели за разкриване, за да се направи процесът по разкриване по-ефективен. Пример за такъв опит е „изпитването на оборудване за откриване на ХБРЯ-В заедно с полските власти по време на Европейското първенство по футбол през 2012 г.“ Въз основа на това Комисията обедини усилията си с белгийската полиция в изпитването на ХБРЯ-В оборудване по време на срещата на върха ЕС—Африка в началото на април 2014 г. В изпитването бяха включени действия по разкриване на мястото на срещата на върха и в белгийското метро, във високоскоростния влак и в летищната зона.

Комисията ще:

— *продължи да подкрепя краткосрочни изпитвания за професионалисти в областта с цел да подобри разкриването по време на бъдещи спортни, културни и други мащабни събития, като Европейското първенство по футбол през 2016 г.; Крайната цел е създаването на подход на ЕС към сигурността по време на обществени събития*

— *направи преглед и доразвие анализа на пропуските в разкриването на взривни вещества*

— *извърши на анализ на пропуските при откриването на ХБРЯ материали*

— *в подкрепа на политиката ще изготви аналитични документи и прегледи на заплахите и рисковете, свързани с взривните вещества и ХБРЯ веществата, в различните области на обществената сигурност, включително в областта на транспорта*

— *организира и подкрепя повече дейности, които се занимават с въпроса за „вътрешните“ заплахы, като например семинари, дейности за повишаване на осведомеността, както и за предоставяне на насоки относно този въпрос.*

— включи ХБРЯ рисковете в „междусекторен преглед на природните и породените от човека рискове, които застрашават ЕС“, който Комисията трябва да направи и актуализира

— доразвие съществуващите мрежи в ЕС и ще проучи съвместно с държавите членки създаването на група за гражданско-военно сътрудничество в областта на: а) технологиите за откриване, и б) методите за противодействие на импровизирани взривни устройства, ръчно преносими противовъздушни системи (MANPAD) и на други заплахи, като например заплахите от ХБРЯ-В вещества¹¹.

III. 2 По-добро използване на изследванията, изпитването и валидирането

Държавите членки, академичните среди, индустрията и други заинтересовани страни следва да работят заедно, за да установят и **определят нуждите**, които изследванията в областта на ХБРЯ-В следва да удовлетворят. Комисията е финансирала множество научноизследователски дейности в рамките на Седмата рамкова програма (7РП). Резултатите трябва да бъдат по-добре разпространявани и да се превърнат в полезни търговски продукти. С новата научноизследователска програма „Хоризонт 2020“ следва да се отговори по-добре на нуждите на политиката и нуждите на крайните потребители. Комисията ще играе ключова роля в това отношение.

1. Досега в рамките на **7РП** бяха отпуснати около 200 млн. EUR финансиране за 60 ХБРЯ проекти. Освен това бяха отпуснати над 67 млн. EUR за повече от 15 проекта в областта на взривните вещества. Примери за това са PREVAIL (*Прекурсори на взривни вещества: добавки за потискане на тяхната употреба (инхибитори), включително течности*)¹² и широкомащабният демонстрационен проект EDEN¹³, който е от голямо значение за политиката и практическата работа по ХБРЯ-В.

¹¹ Както също е посочено в COM(2013)542 final; Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите За по-конкурентоспособен и по-ефективен сектор на отбраната и сигурността

¹² PREVAIL, подкрепян по 7РП със сума в размер на 4,3 млн. EUR, беше първият проект в направлението „превенция“ от Плана за действие на ЕС в областта на ХБРЯ. В него се разглежда проблемът за сигурността, породен от използването на химикали, които са свободно достъпни поради ежедневната си законна употреба, но които могат да се използват за производството на взривни вещества в домашни условия. Първата цел на PREVAIL е да ограничи ползата от тези използвани в ежедневието химикали за създаването на взривни вещества или техни прекурсори, като се идентифицират инхибитори, които могат да бъдат добавени към тях. Втората цел на PREVAIL е да се повиши степента на детекция на самоделните взривни устройства, чиито активни съставки са извлечени от торове, посредством намирането на маркери, които могат да бъдат добавяни към торовете и разработването на детектори за откриването на тези маркери. По този начин PREVAIL пряко подкрепи политиката на ЕС, като намали прекурсорния потенциал на определени химикали, използвани в ежедневието, ограничи наличността на прекурсорите на взривни вещества и подобри тяхното идентифициране и проследяване.

¹³ Водещият проект по 7РП за ХБРЯ е широкомащабният демонстрационен проект EDEN (с 39 партньори и финансово участие на ЕС в размер на 24 млн. EUR). Проектът EDEN ще събере на една място добавената стойност на инструментите и системите от предходните усилия, положени в областта на научната и развойната дейност, и ще подобри устойчивостта спрямо ХБРЯ като ги адаптира и интегрира. Концепцията на проекта EDEN е да се осигури една „кутия с инструменти“ (магазин EDEN), с която на заинтересованите участници да се даде достъп до оперативно съвместими възможности, които те считат за важни, или чиято цена е приемлива, от сертифициран набор от приложения. С него тежестта на цената на разработките ще се споделя и ще позволява да се извличат поуки и да се подобряват приложенията.

2. **Съвместният изследователски център** на Комисията (СИЦ) също предоставя научна подкрепа за политиката в областта на ХБРЯ-В веществата.

Например той разполага с дългогодишен опит в областта на ядрената безопасност, ядрените гаранции и мерките за сигурност, участвал е в много изследователски проекти и си е сътрудничил с ключови партньори. Например, в сътрудничество с партньори от САЩ СИЦ изпълни проекта ITRAP + 10 (Програма за оценка на детекцията на незаконен трафик на радиоактивни материали), който целеше изпитването и оценката на резултатите от работата на различно оборудване за детекция на радиация. Резултатите биха могли да помогнат на органите на дадена държава членка да изберат оборудване за детекция на радиация, което най-добре съответства на нуждите им. Производителите също получиха препоръки относно начините за подобряване на ефективността, надеждността и удобството за ползване на оборудването. Тази дейност ще продължи да бъде подкрепяна от Комисията.

СИЦ също така изпълнява проект, насочен към подобряване на базата данни на МААЕ за незаконен трафик и инциденти (НТИ). Заедно с държавите членки СИЦ подготви набор от най-добри практики за подобряване на културата на докладване на НТИ и съответно за подобряване на качеството на данните, предоставяни на МААЕ. Освен това СИЦ разработва сигурен протокол, за да направи възможно онлайн докладването към НТИ.

3. Комисията също така организира процес на **сътрудничество между няколко мрежи в областта на правоприлагането**. Целта на това сътрудничество е мрежите да формулират по-добре нуждите си от нови технологии и да се провери дали ЕМТЗОП (Европейската мрежа на технологичните звена в областта на правоприлагането) може да се използва като централна точка за горепосочените мрежи с цел информиране на научните работници и на промишлеността за тях.

4. За допълване на изследователските дейности в рамките на 7РП и за подкрепа на усилията за стандартизация и сертифициране в различни области, Комисията извършва **проби и изпитвания** на ново оборудване. Извършват се изпитвания на съществуващите най-съвременни технологии, за да се разбере как те могат да бъдат най-добре адаптирани към нуждите на всеки сектор. Опитът от летищата следва да служи като пример за най-добри практики, които биха могли да се приложат и в други сектори.

При изпитванията подробно се разглежда как служителите следва да използват различното оборудване и процеси в различни среди (транспорт, обществена сигурност, спортни прояви и др.). Освен това те ще дадат на работещите в областта и на държавите членки информация с оглед на по-нататъшното усъвършенстване на инструментите, използвани за откриване на заплахи в техните държави.

5. Комисията също така извършва редица дейности в тази област, за да гарантира хармонизираното разработване на стандарти и процедури за изпитване. На територията на ЕС е необходимо да се разработят и прилагат подходящи стандарти за детекция, основани на риска и заплахите, така че нивото на защита на всички граждани да бъде еднакво. Тези стандарти ще спомогнат също доставчиците на технологии да разберат по-добре специфичните изисквания в областта на правоприлагането.

Стандартите за детекция в отговор на известни терористични атаки са добре развити. При все това, военните технологии, практики и опит следва също да се вземат предвид и да бъдат адаптирани—, когато това е целесъобразно, към приложения за граждански

цели. Правоприлагащите органи следва да работят заедно с военните, за да обменят опит и да намерят най-добрите решения на общи проблеми.

Комисията ще:

— продължи да гарантира, че в рамките на научноизследователската дейност се отчитат нуждите на политиката за сигурност и ще допринесе за разработването на програмирането така че в научноизследователските приоритети да бъдат отразени целите на правоприлагащите органи и тези на другите крайни потребители, както и нуждите на политиката.

— продължи да подкрепя научните изследвания, изпитанията и дейностите по валидиране в областта на ХБРЯ-В веществата, както и напредъка към подходящи стандарти за детекция, адаптирани към всеки вид среда, включително проекти като ERNCIP (Европейска референтна мрежа за защита на критична инфраструктура)

— продължи да подкрепя втората фаза на проекта ITRAP, последващ проект, по който за първи път ще оцени осъществимостта на интегрирането на детекцията на радиологични и ядрени рискове и детекцията на взривни вещества в едно устройство. Проектът също помага на лабораториите на държавите членки да получат акредитация за детекцията на радиологични и ядрени рискове, да оценяват ново оборудване за детекция на радиологични и ядрени рискове, както и при определянето, в тясно сътрудничество с различните организации за стандартизация, на европейски или международни стандарти.

III. 3. Обучение, повишаване на осведомеността и изграждане на капацитет

Резултатното обучение и повишаването на осведомеността сред заинтересованите страни в областта на сигурността е от съществено значение за правилното прилагане на мерките за сигурност. Ето защо е необходимо Комисията да предостави повече средства и да **подобри инициативите за обучение**, които предоставят на правоприлагащата общност и на частния сектор адаптирани за тях образователни дейности. По-долу са посочени няколко примера:

— подкрепя за *Европейска мрежа за обезвреждане на взривни устройства (EEOOD Network)*, която предлага на експертите на държавите членки по взривните вещества оперативен форум за споделяне на най-добри практики и за обучение в областта на взривните вещества и заплахите в областта на ХБРЯ веществата.

— *подобряване на учебната база за работещите в областта на правоприлагането*, с цел да се помогне на държавите членки да се справят с рисковете в областта на ХБРЯ-В веществата, например чрез различни мрежи на ЕС в областта на правоприлагането (Atlas, Airpol, Railpol, Aquapol, и др.).

— за да подпомогне разработката на *общ подход при бъдещи атаки по т.нар. лесни мишени (soft targets)*, като например след терористичния акт на летище Бургас, Комисията, заедно с държавите членки, работи по създаването на наръчник за летищата като лесни мишени.

— подобряване на гражданско-военното сътрудничество, като например *съвместното обучение на Европейската агенция по отбрана и на Комисията* (през пролетта на 2014 г.) за насоки за уязвимостта и методология за оценка на *ръчно преносимите противовъздушни системи (MANPAD)*, което ще се извърши в контекста на мрежата на летищната полиция (Airpol).

— *Експертната група на ЕС за технологии на детекция* в митниците споделя информация и най-добри практики, с цел подобряване на способностите за откриване на заплахи, свързани с ХБРЯ-В вещества, и подобряване на стандартите за ефективност на съществуващото и новото оборудване за детекция.

— възможности за обучение в *Европейския център за обучение в областта на ядрената сигурност* (EUSECTRA) в областите на детекцията и реагирането при ядрено лъчение и ядрената криминалистика. То ще допълни обучението на национално равнище и ще се провежда в сътрудничество с партньори от държавите членки и международни организации. Програмите за обучение ще включват мултидисциплинарни аспекти, включително въпроси, свързани с правоприлагането, защитата от радиация, както и материалния анализ.

Усилията за **подобряване на осведомеността и изграждането на капацитет** също следва да бъдат засилени. В тези усилия следва да се включи повече работа по обмена на най-добри практики и разработването на насоки. Примери за такива дейности са:

1) *ATLAS* — *мрежата на специалните полицейски части*, е отличен пример за това как ЕС изгражда капацитет и доверие сред тези звена, използвани, когато другите мерки се окажат неуспешни. Подкрепата за подобни мрежи помага на ЕС да изгради свой капацитет за подготвеност при кризи, да създава полезни взаимодействия и да отстранява дублирането между държавите членки при закрилата на гражданите на ЕС.

2) *Работната група за кучетата за откриване на взривни вещества* — форум за работещите в тази област, чрез който успешно беше насърчен обмена на най-добри практики по отношение на обучението, внедряването и сертифицирането на кучета, включително на указания и наръчници. Състои се от експерти на Комисията и на държавите членки, както и наблюдатели от Канада и САЩ.

3) Самоделните взривни устройства и относителната лекота, с която човек може да се снабди с материали за направата на бомби, подчертават необходимостта да се направи повече в тази област и да се приложат *своевременно разпоредбите на Регламент № 98/2013* за ограничаване на неправомерния достъп до прекурсори на взривни вещества, които могат да бъдат използвани за направата на бомби.

4) Важно е също да бъде взет предвид *човешкият фактор*. Освен подбора и основното обучение, трябва да се оптимизират и прецизират и процеси, като например предупредителната сигнализация, за да се гарантира, че разполагаме с квалифицирани технически оператори, добре обучени и мотивирани да повишат нивото на представянето си, като в същото време използват целия потенциал на наличната технология.

5) Приетото неотдавна законодателство относно *Механизма на ЕС за гражданска защита*¹⁴ проправя пътя за създаването на европейски капацитет за спешно реагиране под формата на доброволно обединяване на предварително предвиден капацитет за реагиране. Това включва конкретен капацитет, свързан с инциденти с ХБРЯ вещества (например детекция на ХБРЯ агенти, модули за вземане на проби и екипи за издирване и спасяване в градски условия при ситуации, свързани с ХБРЯ вещества).

---

¹⁴ Решение (ЕС) № 1313/2013/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно Механизъм за гражданска защита на Съюза (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 924).

Комисията ще:

— *продължи да разработва инструменти за обучение, да насърчава обмена на най-добри практики и да разработва справочни материали за подпомагане на работодателите в тази сфера с най-модерно обучение, по-специално за подпомагане на служителите по правоприлагането да подобрят техниките си на детекция, например чрез дейности в рамките на Европейската мрежа за обезвреждане на взривни устройства.*

— *продължи да повишава осведомеността относно ограниченията на оборудването за детекция на взривни вещества*

— *публикува наръчника на ЕС за летищата като лесни мишени в средата на 2014 г., който ще бъде на разположение на всеки полицейски служител на летищата в ЕС, който е член на мрежата на летищната полиция (Airpol).*

— *разработи примерни програми за контрол на качеството за изпитване на ефективността на кучетата за откриване на взривни вещества (напр. Белгия, Унгария, Италия);*

— *предостави обучение за оценка на ръчно преносимите противовъздушни системи (MANPAD) на летищата, предназначени за членовете на Airpol;*

— *помогне на държавите членки да развият сертификационни протоколи относно кучетата за откриване на взривни вещества, признати като стандарти от най-високо равнище в световен мащаб;*

— *подобри своите насоки за прилагане на Регламент № 98/2013 относно пускането на пазара и използването на прекурсори на взривни вещества;*

— *разгледа рисковете, свързани с човешкия фактор, чрез насърчаване на програми, с които се гарантира, че операторите на оборудването за детекция са добре обучени и мотивирани, да подобри комуникацията между промишлеността, доставчиците на услуги в областта на сигурността и държавите членки чрез семинари и инструменти и да подобри на нивото на сигурност.*

— *гарантира, че рисковете, свързани с ХБРЯ веществата, са взети предвид при разработването на европейски капацитет за спешно реагиране*

— *проучи създаването на по-тесни връзки с обучението и практическите упражнения, осигурявани в рамките на механизма на ЕС за гражданска защита*

— *разшири обхвата на курсовете на обучение в областта на ядрената сигурност, предоставяни в Европейския център за обучение в областта на ядрената сигурност (EUSECTRA)*

III. 4. Насърчаване на повече инициативи „водеща страна“ и работа с представителите на сектора

Целта на инициативите „водеща страна“, които Комисията започна през 2012 г., е да накарат държавите членки да приложат плановете за действие, отнасящи се до ХБРЯ и взривните вещества, по-активно. Комисията ги прикани да се запишат като водещи страни за действията, които считат за свой приоритет и да координират тяхното

изпълнение на равнище ЕС. Досега бяха или предстои да бъдат започнати пет инициативи¹⁵.

Инициативите „водеща страна“ следва да се разглеждат като начин за ускоряване на началната фаза на мащабен проект. Инициативите обхващат широк кръг от теми. Първата доведе до проект относно сигурността на продажбите на високорискови химикали, за която Комисията предостави финансиране. Други се занимават с въпроси като мерките за сигурност в съоръжения, складиращи и обработващи високорискови биологични агенти и токсични вещества, или по-доброто разпространение на резултатите от научните изследвания.

Комисията ще засили диалога с частния сектор, – като например операторите на съоръжения за обработка на ХБРЯ-В материали, производителите на оборудване, и доставчици на охранителни услуги–, за да разбере по-добре техните потребности и проблеми. Целта е да се създаде *ефикасен публично-частен диалог* относно заплахите и рисковете, свързани с ХБРЯ-В, подобно на това, което беше направено по отношение на прекурсорите на взривни вещества, довело до създаването на Постоянния комитет по прекурсорите. Този комитет включва както органи на държавите членки, така и промишлени асоциации.

Комисията ще:

— си сътрудничи проактивно със заинтересованите страни и ще организира срещи с представители на държавите членки по въпросите на заплахите, свързани с ХБРЯ-В, за по-добро предотвратяване, готовност и ответни мерки;

— създаде платформа за обмен на информация между Комисията, държавите членки и други заинтересовани страни, и ще организира редовни семинари за научноизследователските нужди на крайните потребители;

— продължи да помага на държавите членки да представят действия по инициативи „водеща страна“ по една или повече от дейностите, предвидени в плановете за действие в областта на ХБРЯ или взривните вещества. По-специално, Комисията ще насърчава инициативи, които са насочени към въпроси, свързани с детекцията на ХБРЯ-В агенти.

III. 5. Външното измерение

Заплахите в областта на ХБРЯ-В агентите не познават граници, както се вижда от вирусите на ТОРС и птичия грип (H1N1). Въпреки че разпространението на вируса настъпи като резултат от нежелано действие, последствията бяха в световен мащаб. Заплахите от търговски и самоделни взривни устройства, като бомбите на товарния кораб през 2010 г. до Йемен, са друг пример за външни заплахи, които излизат извън границите на ЕС.

¹⁵ Официално започнали инициативи:

1. Действия С 7 и С 11 от Плана за действие на ЕС в областта на ХБРЯ; Водещи страни са Германия, Нидерландия и Обединеното кралство.
2. Действие В 2, водено от Франция
3. Действие Н 29, водено от Обединеното кралство.
4. Действие Н 63, водено от Швеция в тясно сътрудничество с Нидерландия и Обединеното кралство (да се заличат бележките под линия и вместо това държавите да се споменат в текста)

Поради тази причина трябва да изграждаме връзки и да подкрепяме мерки за готовност и детекция в трети държави, за да се гарантира, че можем адекватно да защитаваме ЕС.

Поради това Комисията предлага да се *консолидира прилагането на инициативата за центровете за високи постижения на ЕС за смекчаване на риска от ХБРЯ*¹⁶, която понастоящем включва повече от 44 страни в 8 региона в световен мащаб. Тази инициатива на ЕС предоставя подкрепа и експертен опит (напр. оценка на националните потребности в областта на ХБРЯ; разработването на национални планове за действие; регионални проекти в областта на ХБРЯ) на партньорските държави, като се основава на доброволен и възходящ подход.

Важно е също така да *продължи сътрудничеството с ключови международни партньори*. Пример за това е форумът за експерти в областта на взривните вещества между ЕС и САЩ, който проведе петото си заседание през ноември 2013 г. Трите работни групи за детекция, обмен на информация и обучение отбелязаха добър напредък в тези области. Форумът предоставя на експертите на държавите членки възможността да участват в чести обучения на разменни начала, да споделят информация относно различните взривни устройства и по отношение на ХБРЯ агенти, използвайки съществуващи механизми като съобщения през Интерпол, Европол и американската система TRIPwire.

Друг пример за такова сътрудничество е интересът на органите на трети държави в Работната група за кучетата за откриване на взривни вещества и в практиките и стандартите на ЕС за тези кучета и тяхното потенциално прилагане в Канада.

Комисията също така активно участва в международни срещи на експерти, като Международната техническа работна група по ядрена криминалистика или Глобалната инициатива за борба с незаконния трафик, които служат като ресурс за развитието на добри практики и документи с насоки.

Комисията ще:

— *работи за постигането на конкретни резултати в контекста на форума на експертите по взривните вещества между ЕС и САЩ, включително чрез споделяне на опит от прилагането на законодателството за химическите прекурсори в тази област и други мерки за контрол; търси нови начини за обмен на информация и най-добри практики по отношение на информирането на гражданите и частния сектор за индикаторите за инциденти и защитните мерки във връзка със самоделните взривни устройства;*

— *организира пилотни проекти за предоставяне на техническа помощ и обучение в трети държави, например относно оценки на уязвимостта, с цел да се подпомогне изграждането на техния капацитет. Първото обучение би могло да вземе като основа за наръчника на ЕС за летищата като лесни мишени.*

— *да развива програми със САЩ за използване на кучета за откриване на взривни вещества като използва ресурсите на работната група в тази област;*

— *подкрепя обмена на най-добри практики на ЕС и информация за програми относно кучетата за откриване на взривни вещества с трети страни, които се интересуват от подобен обмен (Канада, САЩ и други държави).*

¹⁶ Започнати през 2010 г. в рамките на Инструмента за стабилност (ИС) и в момента продължават съгласно новия Инструмент, допринасящ за стабилността и мира (ИДСМ 2014-2020 г.).

— работи с държавите членки, за да се подпомогне работата на международните експертни групи в областта на ядрената сигурност

Комисията също така ще разгледа начините за осигуряване на **финансова подкрепа** за предложените дейности.

Досега финансирането от страна на Комисията по настоящата програмата „Предотвратяване и борба с престъпността“ (2007–2013 г.) е предоставило над 20 млн. EUR за почти 30 проекти в областта на ХБРЯ и повече от 20 проекти, посветени на взривните вещества. Те обхващат широк спектър от дейности — от обучения (като например тези в рамките на Европейската мрежа за обезвреждане на взривни устройства) и разработването на нови методи за детекция, до ИТ инструменти за обмен на информация, като например Европейската информационна система за бомбите (EBDS).

Следващата финансова програма — *Фондът за вътрешна сигурност — Полиция* (2014–2020 г.) — е в процес на подготовка. По време на диалозите по политиките с всяка държава членка Комисията подчерта необходимостта от по-добър капацитет за реагиране в областта на ХБРЯ-В, необходимостта да се използват наличните системи и бази данни за обмен на информация (като например SCEPYLT¹⁷, намиращата се в Европол Европейска информационна система за бомбите (EBDS), и важността на повишаването на осведомеността относно новия регламент за пускането на пазара и използването на прекурсори на взривни вещества.

Комисията ще насочи по-добре използването на ресурсите, налични в рамките на фонд „Вътрешна сигурност“ и ще използва по-добре финансирането по новата програма за научни изследвания „Хоризонт 2020“, така че дейностите, финансирани от ЕС да отговарят по-добре на нуждите на потребителите и да съответстват в по-голяма степен на политиките в областта на ХБРЯ-В на равнище ЕС.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

ЕС трябва да възприеме по-активен подход за детекция на ХБРЯ-В материали, за да отговори на изобретателността и опортюнизма на терористите, чиято цел е нанасянето на щети чрез използването на ХБРЯ-В материали. Този нов поетапен подход включва разглеждането на всяка заплаха и конкретно място, по-доброто използване на научните изследвания, изпитванията и валидирането, насърчаването на повишаването на осведомеността, обучението и практическите упражнения с участието на всички заинтересовани страни. С този подход Комисията смята, че може да играе активна роля на равнище ЕС в подпомагането на държавите членки и други важни участници, за да превърне Европа в по-безопасно място за своите граждани.

Сега започва работата по прилагането на инициативите, предложени в настоящото съобщение, което представлява първият елемент от новата програма в областта на ХБРЯ-В. Първата година ще бъде посветена на работа по най-належащите приоритети по отношение на откриването и ограничаването на рисковете в областта на ХБРЯ-В. В

¹⁷ SCEPYLT — Паневропейска информационна система за контрол на взривните вещества за превантивна борба срещу тероризма. Системата се използва за обмен на информация за прехвърляне на взривни вещества в рамките на Общността

същото време ще продължи работата с държавите членки и заинтересованите страни по всички други ключови области, посочени в програмата. Целта е да се предложат действия и в други области за ефективното предотвратяване и реакция при заплахите и рисковете в областта на ХБРЯ-В на равнище ЕС.